44021 - Hicrî yılı, istiğfarda bulunmak ve oruç tutmakla sona erdirmek tavsiye edilir mi?

Soru

Hicrî yılın sonuna yaklaştığımız günlerde sms yoluyla mesajlar yaygınlaşmaya başladı. Bu mesajlarda, hicrî yılın sonunda amel defterlerinin kapanacağı belirtilmekte ve hicrî yılın istiğfarda bulunmak ve oruç tutmakla sona erdirilmesi teşvik edilmektedir.
Bu gibi mesajların hükmü nedir?
Hicrî yılın son gününde tutulacak oruç, Pazartesi veya Perşembe gününe denk gelirse, bid'at sayılır mı?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

-Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünneti, kulların amelleri arz edilmek için birisi gece, diğeri de gündüz olmak günde iki defa Allah -azze ve celle-'ye tek tek kaldırıldığına delâlet etmiştir.

Ebu Musa el-Eş'arî'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

قَامَ فِينَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِخَمْسِ كَلِمَاتٍ، فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَا يَنَامُ، وَلَا يَنْبَغِي لَهُ أَنْ يَنَامَ، يَخْفِضُ الْقِسْطَ وَيَرْفَعُهُ، يُرْفَعُ إِلَيْهِ عَمَلُ اللَّيْلِ قَبْلَ عَمَلِ النَّهَارِ، وَعَمَلُ النَّهَارِ قَبْلَ عَمَلِ اللَّيْلِ. [رواه مسلم]

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- aramızda ayağa kalkıp şu beş sözü söyledi:

-Şüphesiz ki Allah -azze ve celle- uyumaz, zaten ona uyumak da yaraşmaz (O'nun uyuması imkânsızdır). (Kullarının amellerini tarttığı) teraziyi indirir ve kaldırır; gündüzün amelinden önce gecenin ameli, gecenin amelinden önce de gündüzün ameli O'na arz olunur." (Müslim; hadis no: 179)

İmam Nevevî -Allah ona rahmet etsin-bu konuda şöyle demiştir:

"Hafaza melekleri, gecenin sona ermesinden sonra gündüzün ilk vaktinde gecenin amelleriyle yukarı çıkarlar. Gündüzün sona ermesinden sonra da gecenin ilk vaktinde gündüzün amelleriyle yukarı çıkarlar."

Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

يَتَعَاقَبُونَ فِيكُمْ مَلاَئِكَةٌ بِاللَّيْلِ وَمَلاَئِكَةٌ بِالنَّهَارِ، وَيَجْتَمِعُونَ فِي صَلاَةِ الْفَجْرِ وَصَلاَةِ الْعَصْرِ، ثُمَّ يَعْرُجُ الَّذِينَ بَاتُوا فِيكُمْ فَيَسْأَلُهُمْ رَبُّهُمْ، وَهُوَ أَعْلَمُ بِهِمْ، كَيْفَ تَرَكْتُمْ عِبَادِي؟ فَيَقُولُونَ: تَرَكْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ، وَأَتَيْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ. [رواه البخاري ومسلم]

"Birbiri ardınca birtakım melekler geceleyin, birtakım melekler de gündüzleyin sizin aranıza gelirler. Bunlar sabah namazı ile ikindi namazında toplanırlar.Sonra sizin aranızda geceleyenler göğe çıkarlar. Rableri kullarının hallerini pekâlâ bildiği halde onlara kullarımı ne halde bıraktınız? diye sorar.

Melekler:

-Onları namaz kılarlarken bıraktık. Yanlarına vardığımızda da namaz kılarlarken bulduk, derler."(Buhârî; hadis no: 555. Müslim; hadis no: 632)

Hâfız İbn-i Hacer -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Bu hadiste, amellerin günün sonunda (Allah Teâlâ'ya) kaldırılıp arz edildiği, her kim, o vakitte Allah Teâlâ'ya ibâdet ediyorsa, onun hem rızkına, hem de ameline bereket verileceğine işâret edilmektedir.Yine en iyisini Allah Teâlâ bilir. Ayrıca bu hadis, sabah ve ikindi namazlarına devam etmeyi ve bu iki namaza önem vermeyi gerektirir."

-Yine, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünneti, her haftanın amelleri, haftada iki defa Allah -azze ve celle-'ye arz edildiğine delâlet etmiştir.

Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

تُعْرَضُ أَعْمَالُ النَّاسِ كُلَّ جُمُعَةٍ مَرَّتَيْنِ: يَوْمَ الْاثْنَيْنِ، وَيَوْمَ الْخَمِيسِ، فَيُغْفَرُ لِكُلِّ عَبْدٍ مُؤْمِنٍ إِلَّا عَبْدًا كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ شَحْنَاءُ، فَيُقَالُ: اتْرُكُوا هَذَيْنِ حَتَّى يَفِيئَا. [رواه مسلم]

"İnsanların amelleri, her hafta Pazartesi ve Perşembe günleri (Allah -azze ve celle-'ye) arz edilir. Her mü'min kul affedilir; ancak mü'min kardeşiyle arasında düşmanlık bulunan kul bırakılır (affedilmesi ertelenir.Meleklere:) Araları düzelinceye (birbiriyle barışıncaya)kadar bu ikisini terk edin (bekleyin)' denilir."(Müslim; hadis no: 2565)

-Yine, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünneti, her yılın amelleri, arz edilmek için, Şaban ayında toptan Allah -azze ve celle-'ye kaldırıldığına delâlet etmiştir.

Üsâme b. Zeyd'den -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! لَمْ أَرَكَ تَصُومُ شَهْرًا مِنَ الشُّهُورِ مَا تَصُومُ مِنْ شَعْبَانَ؟ قَالَ: ذَلِكَ شَهْرٌ يَغْفُلُ النَّاسُ عَنْهُ بَيْنَ رَجَبٍ وَرَمَضَانَ، وَهُوَ شَهْرٌ تُرْفَعُ فِيهِ الْأَعْمَالُ إِلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ، فَأُحِبُّ أَنْ يُرْفَعَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ. [رواه النسائي وحسنه الألباني في صحيح الجامع]

"Ey Allah'ın elçisi! Seni, Şaban'dan oruç tuttuğun kadar diğer aylardan bu kadar oruç tutarken hiç görmedim (bunun sebebi nedir)?

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu ki:

- O öyle bir aydır ki, insanlar Receb ve Ramazan (ayları) arasında gaflette olurlar. Oysa o (Şaban ayı), amellerin, Âlemlerin Rabbine arz edildiği bir aydır. Bundan dolayı ben, oruçlu iken amelimin (Allah'a) arz edilmesinden hoşnut oluyorum." (Sünen-i Nesâî, hadis no: 2357. Elbânî; "Sahihu'l-Câmi'"de "hadis hasendir" demiştir.)

Bu delillerden kısaca ifâde etmek gerekirse, kulların amelleri, Allah Teâlâ'ya şu üç şekilde arz edilir:

- Günlük arz edilmesi ki bu, günde iki defa vukû bulur.

- Haftalık arz edilmesi ki bu da, Pazartesi ve Perşembe günleri olmak üzere haftada iki defa vukû bulur.

- Yıllık arz edilmesi ki bu, yılda bir defa Şaban ayında iki defa vukû bulur.

İbn-i Kayyim -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Yılın amelleri, (Allah Teâlâ'ya) Şaban ayında arz edilip kaldırılır. (Bütün fiillerinde, hatta peygamberlikten önceki fiillerinde bile) Sâdık (doğru sözlü) olan ve (kendisine gelen vahiyle) tasdik edilmiş (doğrulanmış) Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- böyle zikretmiş ve haftanın amellerinin Pazartesi ve Perşembe günlerinde, gündüzün amellerinin, geceden önce günün sonunda, gecenin amellerinin ise, gündüzden önce gecenin sonunda Allah Teâlâ'ya arz edildiğini haber vermiştir. Amellerin gündüz ve gece arz edilmesi, yılda arz edilmesinden daha özeldir (hususidir).İnsanın eceli sona erdiğinde amellerinin hepsi Allah Teâlâ'ya arz edilir ve amel defteri dürülüp kapanır." (Sünen-i Ebî Davud Hâşiyesi'nden özetle alınmıştır).

- Amellerin Allah Teâlâ'ya arz edilmesiyle ilgili olan hadisler, arz vakitlerinde yapılan taat ve ibâdetlerin artış sırasına (tertibine) göre olduğuna delâlet etmiştir.

Nitekim Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Şaban orucu hakkında şöyle demiştir:

فَأُحِبُّ أَنْ يُرْفَعَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ ....

"... Bundan dolayı ben, oruçlu iken amelimin (Allah'a) arz edilmesinden hoşnut oluyorum."

Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

[تُعْرَضُ الأَعْمَالُ يَومَ الاثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ ، فَأُحِبُّ أَنْ يُعْرَضَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ.] رواه الترمذي وصححه الألباني في إرواء الغليل

"Ameller, Pazartesi ve Perşembe günleri (Allah -azze ve celle-'ye) arz edilir. Bundan dolayı ben, oruçlu iken amelimin (Allah'a) arz edilmesinden hoşnut oluyorum." (Tirmizî; hadis no: 747. Elbânî; "İrvâu'l-Ğalîl", 949'da "hadis sahihtir" demiştir.)

Tâbiînden bazıları, Perşembe günü olunca hanımına, hanımı da kocasına ağlayarak şöyle derdi:

"Bugün amellerimiz Allah -azze ve celle-'ye arz olunuyor!" (İbn-i Receb; Letâifu'l-Meârif)

Bu zikrettiğimiz şeylerden, sona eren yılın sonunda veya yeni başlayan yılın başında amel defterlerinin dürüldüğüne ve amellerin, Allah -azze ve celle-'ye arz edildiğine dâir bir şey olmadığı açıkça anlaşılmaktadır. Amellerin arz edilmesi, ancak bizim zikrettiğimiz şekildeki arz türleridir. Nitekim naslar (Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'den gelen hadisler), bu arzlar için (yılın sonu veya başı gibi vakitler değil de) başka vakitler tayin etmiştir. Yine bu naslar, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetinin, bu vakitlerde bol bol ibâdet ve taatlarda bulunduğuna delâlet etmiştir.

Değerli âlim Salih el-Fevzân, hicrî yılın sonunda o yılın sona erdiğini hatırlatmak hakkında şöyle demiştir:

"Bunun dînde aslı yoktur. Hicrî yılın sonunu oruçla geçirmek gibi, belirli bir ibâdete tahsis etmek, çirkin bir bid'attır."

Pazartesi ve Perşembe günleri orucuna gelince, bir insan, âdeti gereği bu iki günde oruç tutuyorsa veya bu iki günün orucuna teşvikle ilgili hadisten dolayı Pazartesi ve Perşembe günleri oruç tutuyorsa, bu oruç, hicrî yılın sonuna veya başına denk gelirse, bunda bir engel yoktur. Ancak yılın sonuna veya başına denk geldiğinden dolayı veya hicrî yılın sonu veya başında bu münasebetle tutulan orucun özel bir fazîlete sahip olduğunu zannederek o gün oruç tutmamalıdır.

Allah Teâlâ en iyi bilendir.